

Herstel bisschoppelijke hiërarchie

Dankzij het herstel van de kerkelijke hiërarchie in 1853 was Nederland voor de rooms-katholieke kerk geen missieland meer, maar een volwaardige kerkprovincie met vijf bisdommen. De katholieken wilden graag laten zien dat zij er weer bij hoorden. Er ontstond een gevoel dat later *Rooms triomfalisme* werd genoemd, we zijn er weer, wij mogen ons weer laten zien. Cuypers wordt gezien als een van de voornaamste neogotische architecten van de negentiende eeuw. Hij ontwierp ook gebouwen zoals het Kasteel De Haar in Haarzuilens en het Rijksmuseum en het Centraal Station in Amsterdam. Cuypers streefde er niet naar Middeleeuwse gotische gebouwen te kopiëren, maar voegde eigentijdse constructieve elementen toe aan zijn ontwerpen. Hij vond het belangrijk dat de vorm voortkwam uit de constructie en dat de gebruikte materialen eerlijk werden getoond. In de Bonifatiuskerk maakte Cuypers gebruik van bruinrode baksteen afgewisseld met witte kalksteen en geel geblokte bakstenen ribben. Door middel van kleuren probeerde Cuypers een effectvolle totaalindruk te bewerkstelligen.

Katholieke emancipatie

Aan het einde van de zestiende eeuw voltrokken zich in het noordelijk deel van de Lage Landen grote politieke en godsdienstige veranderingen. In de gehele Nederlandse Republiek werd de

Reformatie doorgevoerd. Het gereformeerde protestantisme werd de dominante geloofsleer. Andere geloofsrichtingen, zoals het rooms-katholicisme, maar ook de mennonieten (doopsgezinden) moesten ondergronds. Ook in Leeuwarden voltrok zich in 1580 deze beweging. De nieuwe overheid verbood de uitoefening van de oude eredienst.

De grondwet van 1848 bevatte de bepaling van scheiding van kerk en staat. Kerken mochten hun eigen bestuur organiseren zonder inmenging van de staat. Vijf jaar later kondigde paus Pius IX het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in Nederland af. Utrecht werd een aartsbisdom, andere bisdommen werden gevestigd in Haarlem, Breda, 's-Hertogenbosch en Roermond.

Leeuwarden viel onder het aartsbisdom Utrecht. Protestants Nederland reageerde hier fel op. Ruim 200.000 handtekeningen werden verzameld en in april aangeboden aan koning Willem III. Deze actie is later bekend geworden als de Aprilbeweging. Waar in het zuiden diverse kerken werden teruggegeven aan de rooms-katholieke geloofsgemeenschappen gebeurde dit boven de rivieren nauwelijks. Daar werden dan ook de nodige bouwactiviteiten ontplooid die de emancipatie en het nieuwe zelfbewustzijn van de katholieken zichtbaar moesten maken. Zo ook in Friesland. De Bonifatiuskerk is hier een duidelijk voorbeeld van. Pierre Cuypers bouwde tijdens zijn leven circa tachtig kerken. Een aantal hiervan zijn terug te vinden in Friesland, te weten de kerken van Nes (Ameland), Blauwhuis, Dokkm, Sneek en Leeuwarden.

De geschiedenis van de

Sint Bonifatius in Leeuwarden

Bonifatius (ca 672-754)

Bonifatius werd ongeveer 672 geboren in Uffheim bij Würzburg in Engeland. Hij werd afkomstig van de klooster van Füssen. Hij werd afkomstig van de klooster van Füssen. Hij werd afkomstig van de klooster van Füssen.

Later in zijn leven verkocht Bonifatius zijn land in de Kerk en reisde hij naar de Franse. Hij werd afkomstig van de klooster van Füssen.

De Sint Bonifatiuskerk

Niet het herstel van de kerkelijke hiërarchie in 1853 kreeg Loozenaars twee parochies. De Sint Bonifatiuskerk en de St. Dominicuskerk. De gereformeerde protestantisme werd de dominante geloofsleer.

op 3 panelen

Herstel bisschoppelijk hiërarchie

Utrecht het herstel van de kerkelijke hiërarchie in 1853 kreeg Loozenaars twee parochies. De Sint Bonifatiuskerk en de St. Dominicuskerk.

Cuypers werd gezien als een van de voornaamste neogotische architecten van de negentiende eeuw. Hij ontwierp ook gebouwen zoals het Kasteel De Haar in Haarzuilens en het Rijksmuseum en het Centraal Station in Amsterdam.

De grondwet van 1848 bevatte de bepaling van scheiding van kerk en staat. Kerken mochten hun eigen bestuur organiseren zonder inmenging van de staat.

Aan het einde van de zestiende eeuw voltrokken zich in het noordelijk deel van de Lage Landen grote politieke en godsdienstige veranderingen. In de gehele Nederlandse Republiek werd de Reformatie doorgevoerd.

Pierre Cuypers bouwde tijdens zijn leven circa tachtig kerken. Een aantal hiervan zijn terug te vinden in Friesland, te weten de kerken van Nes (Ameland), Blauwhuis, Dokkm, Sneek en Leeuwarden.

P.J.H. Cuypers

De neogotiek in Nederland is onder andere voortvloeit uit de architect Pierre Cuypers (1827-1913). Hij was de grootste vader van deze neogotiek in Nederland worden genoemd. Hij werd geboren op 16 mei 1827 in Roermond. Zijn vader was kerkarchitect van beroep. Cuypers groeide op in een omgeving waarin de belangstelling voor kerkelijke kunst werd aangewakkerd.

In 1844 vertrok hij naar Antwerpen om aan de kunstacademie daar architectuur te gaan studeren. In Antwerpen kwam Cuypers in aanraking met de neogotiek zoals die in Frankrijk onder invloed van Eugène Viollet le Duc (1814-1879) formeel matule. Viollet le Duc werd het grote voorbeeld voor Cuypers. In 1853 konde Cuypers terug naar Roermond waar hij werd benoemd tot stadsarchitect.

In 1852 richtte hij samen met François Duvalier (1805-1875) het atelier voor goetieke beeldhouwkunst op. Een half jaar later werd de kerkelijke hiërarchie in Nederland hersteld en stroomden de opdrachten binnen. Dankzij zijn werkzaam in Roermond had Cuypers de mogelijkheid kerken te bouwen waarbij het gebruik van het atelier van de kerk gezien dat het kerk die het gemaakt was in een geest en vorm door één schepende hand.

Cuypers ontwierp meer dan honderd kerken, waarvan er circa tachtig werden gebouwd. Naast het ontwerpen van nieuwe gebouwen had Cuypers zich ook bezig met grote restauratieprojecten. In 1876 kreeg Cuypers de opdracht voor het ontwerpen van een nieuw seculiere gebouw in Amsterdam het Rijksmuseum en het Centraal Station. Cuypers werkte aan op hoge leeftijd: door in 1914 leverde hij zijn laatste grote bouwwerk op: de Onze Lieve Vrouw Onbevleerd Ontvangen kerk in Nieuw.

De bouw en kunstzinnig uit de negentiende eeuw die zich baseerde op de gotische bouwstijl van de late Middeleeuwen wordt neogotiek genoemd. Katholieken zagen de gotische bouwstijl vooral ook als een nieuwe uitdaging voor het geloof. De wereld voor de Reformatie was een goede tijd van een door de kerkelijke doerdringende samenleving.

De gotiek ontstond ongeveer de periode van 1150 tot 1300. De opbouw, het ritme en de halfhoog zijn de meest opvallende kenmerken van de gotiek. De nieuwe technieken van spijl- en halfhoog maakten het mogelijk om lagere en smalle kerken te bouwen. Bovendien konden zo ook grote glaspartijen worden geplaatst waardoor gotische kerken veel licht en dus een heldere sfeer kregen. Dit effect werd overigens weer vermindert wanneer glas in loodtechniek werd toegepast.

Dit laatste gebouwd om de geloofsovertuiging te versterken door het gebruik van gotische afbeeldingen in de vensters en om de draai te versterken door het gebruik van gekleurde glas.

De bouw en kunstzinnig uit de negentiende eeuw die zich baseerde op de gotische bouwstijl van de late Middeleeuwen wordt neogotiek genoemd. Katholieken zagen de gotische bouwstijl vooral ook als een nieuwe uitdaging voor het geloof. De wereld voor de Reformatie was een goede tijd van een door de kerkelijke doerdringende samenleving.

De gotiek ontstond ongeveer de periode van 1150 tot 1300. De opbouw, het ritme en de halfhoog zijn de meest opvallende kenmerken van de gotiek. De nieuwe technieken van spijl- en halfhoog maakten het mogelijk om lagere en smalle kerken te bouwen. Bovendien konden zo ook grote glaspartijen worden geplaatst waardoor gotische kerken veel licht en dus een heldere sfeer kregen. Dit effect werd overigens weer vermindert wanneer glas in loodtechniek werd toegepast.

Dit laatste gebouwd om de geloofsovertuiging te versterken door het gebruik van gotische afbeeldingen in de vensters en om de draai te versterken door het gebruik van gekleurde glas.

@ 2015
Stichting Bonifatiusstoren
Tekst, foto's en ontwerp van de panelen zijn gemaakt door studenten van de NHL Hogeschool; de panelen zijn vervaardigd door studenten van het ROC in Drachten.

Bonifatius (ca 672-754)

Bonifatius werd omstreeks 672 geboren in Wessex als Wynfret, in het zuiden van Engeland. Hij werd als kind aan het klooster van Exeter gegeven. In 716 verliet hij Engeland om de heidense volken op het vasteland te gaan bekeren tot het christendom. In 719 stelde paus Gregorius II hem aan als missionaris onder de heidenen en gaf hem de naam Bonifatius.

Eenmaal in Nederland werkte hij onder leiding van de beroemde Willibrord in de omgeving van Utrecht in de jaren 719 tot 721. Op 15 mei 719 stelde de paus hem aan tot missionaris onder de heidenen. Hij vervolgde onder de bescherming van de Franken zijn levenswerk in Hessen en Thüringen. Het christendom in deze streken bevatte nog veel heidense elementen die Bonifatius wilde bestrijden. Een bekend verhaal is het omhakken van de heilige eik van Geismar bij Fritzlar, die voor de plaatselijke Germanen veel betekende. Van het hout bouwde Bonifatius een nieuwe kerk.

Later in zijn leven verloor Bonifatius zijn invloed in de Kerk en keerde terug naar de Friezen. Op 5 juni 754, een dag waarbij vele, pas gedoopte Friezen bij Dokkum het vormsel zouden ontvangen sloeg het noodlot toe. In plaats van dopelingen doken er woestelingen op die Bonifatius onthoofdden. In een van de *Levens* die van

Bonifatius zijn geschreven valt te lezen 'dat toen hij door een zwaard verwond zou worden, hij het boek van het heilige evangelie op zijn hoofd legde, om daaronder de houw op te vangen en aldus in de dood de hulp van Hem te hebben, over wie hij tijdens zijn leven zo graag had gelezen'.

De Sint Bonifatiuskerk

Na het herstel van de kerkelijke hiërarchie in 1853 kreeg Leeuwarden twee parochies. De St. Bonifatiusparochie en de St. Dominicusparochie. De grens werd de binnengracht: Voorstreek-Kelders-Naauw-Nieuwstad. Door deze indeling kwam de toenmalige Sint Bonifatiuskerk (aan de Nieuwestad) op het

grondgebied van de andere parochie te liggen. Het parochiebestuur vond het dan ook wenselijk om een nieuwe kerk binnen de eigen parochiegrenzen te bouwen. In 1881 werd een deel van het Amelanderhof aangekocht. Voor het ontwerp van de nieuwe te bouwen kerk werd de architect Pierre Cuypers (1827-1921) gevraagd. Cuypers was de belangrijkste architect van de neogotiek in Nederland.

De gotische bouwstijl verbeeldde voor veel katholieken de hoogtijdagen van de late Middeleeuwen toen het christendom nog één was in Europa. Na 1853 verrezen in Nederland dan ook overall grote neogotische katholieke kerken. De Sint Bonifatiuskerk te Leeuwarden is er daar een van. De kerk en de aangebouwde pastorie werden in 1882-1884 gebouwd. Met name de pastorie verraadt de toenmalige ambities: er werd rekening mee gehouden dat er in Leeuwarden een bisschopszetel gevestigd zou worden. Die zou echter uiteindelijk naar Groningen gaan. Ook de toren getuigt van zelfbewustzijn en ambitie. Deze zou lange tijd het hoogste punt van heel Friesland vormen, van verre zichtbaar. Dit record werd pas met de bouw van de Achmeatoren verbroken.

In 1976 stortte de toren tijdens een zware storm in. De toren was al eerder beschadigd geraakt in 1947 toen er een klein

passagiersvliegtuig tegenaan was gevlogen. De houten spitsconstructie werd weer opgebouwd volgens het oorspronkelijke ontwerp en staat daarmee symbool voor het voortbestaan van de kerk.

P.J.H. Cuypers

De neogotiek in Nederland is ondenkbaar zonder de architect Pierre Cuypers (1827-1921). Hij kan de geestelijke vader van deze bouwstijl in Nederland worden genoemd. Hij werd geboren op 16 mei 1827 te Roermond. Zijn vader was kerkschilder van beroep. Cuypers groeide op in een omgeving waarin de belangstelling voor kerkelijke kunst werd aangemoedigd.

In 1844 vertrok hij naar Antwerpen om aan de kunstacademie daar architectuur te gaan studeren. In Antwerpen kwam Cuypers in aanraking met de neogotiek zoals die in Frankrijk onder invloed van Eugène Viollet-le-Duc (1814-1879) furore maakte. Viollet-le-Duc werd het grote voorbeeld voor Cuypers. In 1851 keerde Cuypers terug naar Roermond waar hij werd benoemd tot stadsarchitect. In 1852 richtte hij samen met François Stoltzenberg (1805-1875) het 'atelier voor gewijde beeldhouwkunde' op. Een half jaar later werd de kerkelijke hiërarchie in Nederland hersteld en stroomden de opdrachten binnen. Dankzij zijn werkplaats in Roermond had Cuypers de mogelijkheid kerken te bouwen waarbij het gebouw en het interieur zo bij elkaar pasten dat het leek alsof het gemaakt was in één geest en gevormd door één scheppende hand.

Cuypers ontwierp meer dan honderd kerken, waarvan er circa tachtig werden gebouwd. Naast het ontwerpen van nieuwe gebouwen hield Cuypers zich ook bezig met grote restauratieprojecten. In 1876 kreeg Cuypers de opdracht voor het ontwerpen van een tweetal seculiere gebouwen in Amsterdam: het Rijksmuseum en het Centraal Station. Cuypers werkte tot op hoge leeftijd door. In 1914 leverde hij zijn laatste grote bouwproject op, de Onze Lieve Vrouwe Onbevlekt Ontvangen-kerk te Venlo.

Neogotiek

De bouw- en kunststijl uit de negentiende eeuw die zich baseerde op de gotische bouwstijl van de late Middeleeuwen wordt neogotiek genoemd. Katholieken zagen de gotische bouwstijl vooral ook als een zuivere uiting van het geloof. De wereld voor de Reformatie was een gouden tijd van een door het katholicisme doordeesemde samenleving.

De gotiek omvatte ongeveer de periode van 1130 tot 1500. De spitsboog, het ribgewelf en de luchtboog zijn de meest opvallende kenmerken van de gotiek. De nieuwe technieken van spits- en luchtbogen maakten het mogelijk om hogere en smallere kerken te bouwen. Bovendien konden zo ook grote glaspartijen worden gerealiseerd waardoor gotische kerken veel lichter zijn dan hun romaanse voorgangers. Dit effect werd overigens weer verminderd wanneer glas in loodtechniek werd toegepast.

Dit laatste gebeurde om de geloofsbeleving te versterken door het gebruik van bijbelse afbeeldingen in de vensters en om de sfeer in de kerk te versterken door het gebruik van gekleurd glas.